

Glas o škodljivosti žganja.

(Konec.)

Ne recite: „Kaj pa je škofu za to mar, ako mi žganje pijemo; saj ga za svoje dnarje pijemo“. — Vi ne zapijete le svojega dnarja, marveč tudi premoženje svoje žene in svojih otrok, ter celo rodbino (familio) nesrečno storite. Vi ne zapravljate le svojiga zdravja in življenja, temveč tudi svoje poštenje in dobro vest, ter cele soseske nesrečne včinite. Vi zapravljate tudi svojo neumerjočo dušo, praznite nebesa in pekel polnite, zatirate dragi vinograd Kristusov, in ste krivi, de namesto žlahnega tersja poštenih božjih otrok le robidje požvinjenih pošast v njem raste; za sladko grozdje svetih čednost le strupne vinike grehov in hudobij rodi. To, preljubi, tudi vašega škofa in vse duhovne pastirje močno zadeva, ki bodo enkrat za vas na sodbi stali. Gorje nam, ako molčimo, kedar se sovražnik bliža. Sovražnik je nesrečno žganje, ki se hoče našega ljudstva lotiti. Povzdigati moramo kakor trobenta svoj glas, in oznanovati ljudstvu njegove pregrehe. Bog bode vaše duše iz naših rok terjal.

Sveta volja božja je, de Vi gospodarji svoji družini in delavcem žganja ne dajate, in jih ne razvadite, de se Vam v žganje ne zgubijo. Jim nimate dati vina, ne ola (pira), ne gruševca pri težkem delu, v živežu jim zboljšate, de bo mir, ljubo zdravje in sreča pri Vas ostala. Sovražnega žganja varujte med svoje ljudi, kakor nar veči nesreče!

Sveta volja božja je, de se med seboj posvarite, ako čutite, de se kdo v nesrečno žganje podaja. Vi njegovo dušo rešite; in to veliko velja! Le posvarite, prosite, naj nikar žganja sam ne pije, pa tudi drugim ne kupuje. Ne henjate, dokler žganopivca pravemu spovedniku v roke ne spravite; pa tudi molite in prosite Boga, naj mu da milost in pomoč ne kaple žganja okusiti. Obljuba, de se hoče po malem žganja odvaditi, je prazna in goljufna obljuba. Grehu in pa hudi navadi se mora človek na enkrat odsekati, alj pa nikolj.

Koliko veselja človek ima rešiti človeka iz smertne nevaršine ognja alj pa vode! Še večje veselje nam bodi rešiti pijanca časne in večne nesreče, dati zakonski ženi zopet moža, otrokam zopet skerbniža očeta. Pa ne pozabimo, de je veliko bolj lahko človeka pred žganjem zavarovati, kakor odvaditi.

Pravoznanske pisma.

9. in poslednje pismo.

Tako, mislim, sim spolnil svoj namen, ob kratkim razložiti Slovencom obravnavo kazenske pravde, kakor jo sedANJI čas terja in kakor jo najdemo po vsem omikanem svetu z nekolikšnimi različnostmi, katerim se avstrijsko cesarstvo gledé na dosihmal obstoječe ravnavo bliža. Kdor pristransko ne misli, je gotove nade navdan, da bo naša vlada na začetni poti previdnega napredka o kazenski ravnavi vedno naprej postopala in sčasoma pravila zatožbe, ustnosti in javnosti v polnem obsežku in z vsimi nasledki v veljavnost postavila.

Nam takošna ravnavo kazenske pravde, če je v rokah samostojnih in naravnost od deržave izvoljenih sodnikov, za nar bolj naravno tedaj za edino in gotovo pripomoč veljá, po kateri se pripravlja pot, pri nas sedaj overžene porotne sodbe sčasoma zopet vpejati in jih stanovitno vstanoviti.

Kar pa zgodovino porotnih sodb vtiče, se nčemo sedaj v pravdo s tistim dopisnikom spuštati, ki je

unidan iz Gradca v „Augsburgarce“ pisal, da porote so prvotna naprava starih Nemcov, in da po očividnih skušnjah pretekliga časa so tudi le edini Nemci, na priliko Tiroljci, vgodni za porotne sodbe, ne pa Lahi, tudi Ogri ne, in Slovani ne, ravno tako tudi s Slovani namešane ljudstva ne (po njegovih mislih menda tudi Angleži in Francozi ne).

Kolikošno zgodovinsko vednost o porotah imenovani mož po taci besedah razodeva, vsak berž vé, kteremu je za staro zgodovino porotnih sodb lekolčikanj mar bilo; tedaj se nčemo ne zastran zgodovine, pa tudi ne zastran vgodnosti različnih ljudstev sedaj v pretres dopisnikovega mnenja spuštati, marveč mu pustimo — celo domišljevano čast in slavo, ne motivši ga v njegovih sladkih sanjah. Xp.

Slovanski popotnik.

* Vredništvo „šolskega prijatla“ v Celovcu je v 14. čislu razglasilo sledeče povabilo, ktero tudi „Novice“ rade svojim bravcom naznanijo, ker jih zamorejo zagotoviti, da „šolski prijatelj“ lepo svojo nalogo spolnuje in v čisto slovenskem jeziku je učenik učiteljem in učencem. Glasí se pa omenjeno povabilo takole: „Med ljudmi je misel raztrošena, da je „šolski prijatelj“ zaspal. Temu ni taka. „Šolski prijatelj“ od novega leta sem lepo redno izhaja in bode tudi zanaprej izhajal. Da se pa še ni toljko naročnikov oglasilo, koljkor bi jih želeli in koljkor bi jih tudi po pravici pričakovati smeli, po naših mislih iz tega pride, da je naš časopis še premalo med Slovenci poznan. Zatega voljo sedaj, ko ravno novo četrť nastopimo, vse častite vredništva taci časopisov, katerim omika in prosveta Slovincov pri sercu leží in ktere so z nami edne tiste misli, da je Slovencom dobro uravnanih šol in lepo izobraženih učiteljev tako živo treba, kot ribi vode, lepo povabimo kratko oznaniti, da „šolski prijatelj“ živi in u Celovcu izhaja. Dosedajne naročnike pa serčno prosimo, „šolsk. prijat.“ posebno sosednim gg. duhovnikom in učiteljem pokazati, da naj sami berejo in se naj sami prepričajo, kakšen duh u njem veje. Mislimo, da se nam ni treba tega sramovati, kar je dosedaj od „šolsk. prijat.“ na svitlo prišlo. Viditi, da nas ljubi slovenski bratje — vsak po svojej moči in po svojem potu — podpirajo, bode nas na novič spodbadalo, bode naše serce razveselilo: veselo serce pa rado in tudi dobro dela“. Cena „šolsk. prijatla“, ki vsak torek na pol pôli izhaja, velja na leto po pošti 2 fl. 12 krajc.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Gradca. Da bi se potrebi, želji in ravnopravnosti zadostilo, so prečastiti šolski svetovavec g. Hermann že lani vis. ministerstvu predlog za slovenskega učitelja na nižji rečni šoli, to je, v bivšima letoma štrtega razreda v Gradcu podali. Vis. ministerstvo je učenika dovolilo, pristavši, da se mu bode, ako skušnja potrebo tega poduka potrdi, pristojna nagrada ali plača odmerila.

Ker je ti sklep sred šolskega leta v Gradec prišel in se učencem oznanil, se nismo nadjali, de bi se njih veliko za slovenski poduk zglasilo — in glejte vendar se jih je dalo blizo 60 zapisati Slovincov in Nemcov, ki (skoro vsi) po 24 kr. sr. mesečne učnine učitelju plačujejo. Po pravici se tedaj smemo zanašati, da se jih bode o začetku drugega šolskega leta precej več v tej šoli za slovenščino potegnilo, in očitno je, da so nepristrani prečastiti g. svetovavec ne samo ravnopravnosti zadostili, temoč tudi potrebi in želji mnogih vstregli. Hvala, priserčna hvala Jim za njih blagi trud. Bog daj, da bi se Jim povsodi v naših zadevah tak

lepo vdalo, kakor pravično to želijo, in dobro bi bilo za naše šole. Tudi naših slovenskih „besed“ se radi vdeležijo.

Iz Senošec. Železnica in Kras. Železnica se bliža. Pred ko bo 6 let minulo, bodo hlaponi po Krasu bobneli, bo Ljubljano-Teržaška cesta v zaslužnem miru se spočila. Kmetom, ki do sadaj niso nič drugega vajeni, kot le dan na dan vozariti, se bo slaba godila. Ali žalibog, da le malokteri prihod premišluje, kaj da bo takrat? kje da bo okroglega služil? s čem da bo teške dolžnosti dopolnoval? s čem da bo sebe in in svojo družino ohranil? — Narhujši pa — bi rekel — je, da je vsaki dan več vožnje, pa tudi več voznikov, več pivnic, pa tudi več pijancev, vožnina manjši, vino pa zmiraj dražje! Pa kdo je vsega tega kriv? Kmetje sami! Komaj se vožnina v Terstu, v Senošecah, v Planini enmalo povzdigne, se to hitrejši ko blisk po deželi razglasi, in tolikanj voznikov pridere od vsih strani, da jih je več kakor listja in trave. Ni tedaj čuda, da včasih skoraj v svojo škodo vozijo! Namesto da bi se voznik prosil, prosi voznik sam; zato pa je tudi več en rabotnik, in kmalo dobičke prešteje!

Namesto dvakrat, naj bi se kmet le enkrat o tednu na cesto podal; — namesto po pivnicah razsajati, naj bi vžival s svojo družino raji doma kos domačega kruha; — namesto 3 cente preveč naložiti, naj naloži enega premalo; tako bo boljši kmetijo preskerbel, marsiktero šestico privarval, dobro plačo za vožnjo prejel, in svoje živine ne bo terpinčil in v nič spravil. V dveh, treh letih bi se sopet kmeti privadil, in z lahkim sercom železnice pričakal, ktera bo v enem dnevu, v enem hipu vso vožnjo odtegnila, da bo cesta prazna, kakor da bi jo bil kdo pomedel.

Kaj bo voznik prvi dan po železnici začel? — Lepega blaga (živine) ne bo imel, sená malo, žita še manj, dnara narberžeje nič, — snožet in njiva sta zadnji up, zadnja otetba! Spoznal bo, da mu je bila cesta kalamita nesreče; prepozno se bo pluga in kopače lotil; več let bo stradal, za kozarec vina ne bo peneza! Kmet je sicer reva. Zemljiš ima malo, pravega zaslužka skoraj nič, terpljenja in davkov pa dost; če tedaj celó zemljo v nemar pustí, kam bo prišel? Gotovo je, da bomo ob času železnice nar večí del le od pridne kmetije in živinoreje živeli; tedaj naj, kdor silo prihodnosti spozná, namesto po cesti se bahati, gnoj trositi, živino terpinčiti in sebe pokvariti, raji snožeti trebi, kamnje izkopuje, njive boljši gnojí, in lepšo živino redí, ker sicer bo tolikanj glada, joka in stoka, da bo solz več kakor dežja!

Kdor tega ne verje, naj čaka šest ali sedem let — in bo verjel; kdor pa verje, naj se berž kmetije poprime, ker v nji materi zemlji, vsred svojih, vsred svojega polja in svojih senožet je pravi živež, pravi zaslužek, prava sreča! Miroslav.

Iz Ljubljane. Včeraj se je na poklic c. k. ministerstva notranjih oprav naš g. deželni poglavar podal na Dunaj v posvèt vstanovitve politiških vradnij po cesarskim patentu od 31. grudna l. l.; sabo je vzel besednika (referenta) v tem opravilu g. viteza Kreutzberg-a. Po tem se smé pričakovati, da bojo v cesarskim patentu izgovorjene kresije in kantonske komisije kmalo v djanje stopile; nadjati se je, da bo spet 3 kresij na Krajskim in 32 kantonskih komisariatov, po kterih bojo tiste težavne pota odpravljene, ki so bile dosihmal k oddaljenim kantonskim poglavarstvom. Kakor se sliši, sta tudi deželna poglavarja iz Štajarskiga in Koroškiga na Dunaj v

ravno ta namen poklicana, za kterimi bojo deželni poglavarji vsih družih kronovin sledili.

Novičar iz mnogih krajev.

Opravila rajniga ministra kneza Schwarzenberg-a opravlja začasno podminister (Unterstaatssekretär) vunanjih oprav baron Werner, kterimu je unidan presv. cesar naukazal, da ima austrijskim poročnikom vsih vunanjih deržav naznaniti, da vodila, po kterih je umerli knez ravnal, ostanejo stanovitne tudi prihodnjic. — Ker pridejo sedaj posvetovanja zastran nove osnove austrijskih dežel po ces. patentu od 31. grudna 1851 na versto, se sliši, da se bojo, kolikor bo moč, zgodovinske pravice vsake dežele ohranile, da se bo pri vstanovitvi deželniga odbora na stare deželne razmere gledalo, in da se deželi ne bo pot zaperla, naravnost cesarju svoje želje in prošnje predložiti. — Ministerstvo bogočastja je postavilo zastran zakonov dokončalo in cesarju v poterjenje izročilo. — Ministerstvo kmetijstva je dodelalo poselsko postavo po kmetih, ki v 40 razdelkih vse natanjko zapopade, kar vtiče posla in gospodarja. — Tudi je ravno to ministerstvo odbor izvolilo, kteriga naloga bo, vse gnjilino krompirja zadevajoče skušnje natanjko izvesti, da bi se po teh neznana natora te boleznirazjasnila. — Kdor v cesarsko denarno kovnico zlatnino ali srebernino zamenjat prinese, prejme novo kovane dvajsetice in tolarje. — V Slovaki razsaja lakota po kmetih; več vasí so že zapustili ljudje in so se podali v mesto kruha prosit; cesar so poslali svojiga adjutanta, znaniga f. m. l. Kellner-ja z milodari v te revne kraje. — Nadvojvoda Janez so, hvala Bogu, že tako zdravi, da bojo 19. in 20. tega mesca predsednik velikimu zboru Štaj, kmetijske družbe. — Deželno poglavarstvo spodnje Austrije je dovolilo, da se podmojstri (kseli) in sploh taki rokodelci smejo ženiti, ki se skažejo, da si na teden 6 gold. zaslužijo. — V Galiciji bojo po deželi več distriktnih kirurgov (ranocelnikov) postavili, ker skušnja uči, da so sila potrebni. Taka potreba se razodeva menda povsod! — Družba zoper terpinčenje živine v spodnji Austrii je podelila 100 gold. 4 učiteljem, ki so šolsko mladost nar pridniši podučevali o miloserčnosti do živine. — V Berni je 5. aprila več družín zbolelo, ki so grah jedli; pri preiskovanji vzroka te bolezni so našli v sirovim grahu majhniga červiča. — Goveja kuga je v Galiciji le še v 6 vaséh. — Blizo neke vasí (Chateaurouge) na Francoskim se je na drevo spustil posebno velik jastrob; nevajeni taciga tiča se nekteri kmetje niso dali pregovoriti, da bi ta tič ne bil hudíč. Tako vražni in neumni so tudina Francoskim nekteri! — Napoleon korači od dné do dné očitniši k prestolu cesarskimu; ko so mu 4. aprila vradniki višji sodnije prisegli, je brez ovinkov rekel: „da nobena vlada ni tako pravedna, kakor njegova; — ko je v letu 1804 4 milionov glasov nasledbo moje rodovine razglasilo, so mene zaznamovali za naslednika cesarstva! Skoraj 6 milionov glasov me je poklicalo v letu 1848 na čelo ljudovlade, — leta 1851 me je poterdilo skoraj 8 milionov glasov na tem mestu! Če tedaj meni prisežete, ne obljubite zvestobe le edinimu človeku, temuč jo prisežete deržavnimu pravilu in občni volji Francoskiga ljudstva“.

Popravek vganjke „Pirhi“.

V natanjčniši določbo kupa naj se bere v 2. verstici 5. oddelka »Soštete pa enake le« namesto »rudeče, bele, pisane«.